

MÜSİAD
1990

CepKitapları

MÜSTAKİL SANAYİCİ ve İŞADAMLARI DERNEĞİ

AB

İlerleme Raporu ve AB
Müzakere Süreci Konusunda

**MÜSİAD'ın
Görüşleri**

18

AB İLERLEME RAPORU

ve AB MÜZAKERE SÜRECİ KONUSUNDA

MÜSİAD'IN GÖRÜŞLERİ

MÜSİAD Cep Kitapları : 18

ISBN: 975-7215-52-X

© 2004, Her Hakkı mahfuzdur.

MÜSİAD'dan izin alınmak veya MÜSİAD kaynak gösterilmek suretiyle alıntı yapılabilir.

Bu çalışma, MÜSİAD Araştırmalar ve Yayın Komisyonu Yönetiminde,
MÜSİAD Ekonomi Danışma Kurulu tarafından hazırlanmıştır.

Redaksiyon - Tasbih
Olca Yazıcı

Kapak, İç düzen
Paralel Reklam

Baskı, Cilt
Düzyay Matbaa

Ekim 2004, İstanbul

MÜSTAKİL SANAYİCİ ve İŞADAMLARI DERNEĞİ

Mecidiye Caddesi No: 7/50 34387 Mecidiyeköy - İSTANBUL

Tel: (90.212) 213 61 00 (Pbx) Fax: (90.212) 213 78 90 - 216 01 42

e-mail: musiad@musiad.org.tr www.musiad.org.tr

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	5
06 EKİM 2004 AB KOMİSYONU İLERLEME RAPORU SONRASI MÜSİAD'IN GÖRÜŞLERİ	6
A. AB ile Siyasi İlişkiler	6
B. AB ile Ekonomik İlişkiler	8
C. Sosyo-kültürel İlişkiler	10
D. İnsanlarımızı Hazırlama	12
E. AB Komisyonu'nun İlerleme Raporu Hakkındaki Görüşlerimiz ..	13
1-Şartlı Müzakere Tavsiyesi	13
2-Olumlu, fakat Türkiye aleyhine çifte standart ortaya koyan bir yaklaşım.	13
3-Savunma refleksi.	14
4-Müzakere süresinin belirsizliği.	14
5-Görüşmelerin askıya alınma tehdidi.	14
6- Serbest dolaşımın önlenmesiyle özel statü oluşturulmak istenmesi.	14
7-Azınlık kavramını genişletme çabası.	14
8-AB'den Türkiye'ye malî yardım konusunda belirsiz durum.	15
9-Asker-sivil ilişkileri	15
10-Yargı Bağımsızlığı.	16
11-Eğitim haklarındaki sınırlamaların vurgulanmasında yanlı tutum. ...	16
12-Müslümanların dinî haklar sorununa duyarsızlık.	16
13-Kültürel haklar.	17
14-Kadınlara karşı şiddet uygulanması.	17
15-Çocuk işçilerin çalıştırılması.	17
16-Toplu pazarlık sorunu.	17
17-Kıbrıs konusu.	18
18-İşkence konusu	18
19-Rüşvet konusu.	18
20-İfade özgürlüğü.	18
21-Nihai karar	19

GİRİŞ

Türkiye, uzun yıllardan sonra nihayet AB ile müzakere masasına oturma aşamasına gelmiştir. MÜSİAD, bu süreçte gelişmeleri yakından takip ederek halkımızı, yöneticilerimizi ve AB yetkililerini istekler, beklentiler ve dikkat edilmesi gereken konular hakkında uyardıya devam edecektir. Hükümetimizin son yıllarda AB'ye üyelik konusunda sergilediği performansı takdir ederken, aynı performansın müzakere sürecinde haklarımızın savunulması konusunda da gösterilmesini diliyoruz. MÜSİAD, uzun yıllar alacağı söylenen üyelik müzakereleri sürecince görüş ve düşüncelerini yayınlamaya devam edecektir. Bu bildiri de bir taraftan AB'ye bakış açımızı dile getirirken, diğer taraftan açıklanan son komisyon raporuna ilişkin görüşlerimizi de açıklıyoruz.

İstanbul, 12 Ekim 2004

06 EKİM 2004 AB KOMİSYONU İLERLEME RAPORU SONRASI MÜSİAD'IN GÖRÜŞLERİ

A. AB İLE SİYASİ İLİŞKİLER

1 - MÜSİAD, niteliği ne olursa olsun Avrupa Birliği ile yoğun bir ilişki halinde olmayı tarihî açıdan, coğrafya açısından, sosyo-ekonomik şartlar ve siyaset açısından bir zorunluluk olarak görür. Bu zorunluluk, tek yönlü değil, çift yönlüdür.

2 - Türkiye, günün birinde AB üyesi olsa da olmasa da, ciddi bir Avrupa siyasetine sahip olmalıdır. Bu Avrupa siyaseti, ne kıta içinde yok olma, ne de ilişkileri keserek ayakta kalma felsefesine dayanır. Bu siyaset, ilişkileri dengeleme ve mütekabiliyet esasına dayanmalıdır.

3 - Türkiye-AB ilişkileri, “Türkiye’nin AB üyeliği” çerçevesini aşan bir öneme sahiptir. Türkiye, kendi iç dinamikleri bakımından medeniyet iddiası olan ve kendini merkez olarak görmesi gereken bir ülkedir. AB üyeliği, Türkiye’nin “Merkez Ülke” olma iddiasından vazgeçeceği anlamına gelmemelidir.

4 - Türkiye’nin AB üyeliği, başta ABD ve Rusya olmak üzere diğer küresel güçleri karşısına alma tarzında oluşmamalıdır. AB içinde veya dışında, Türkiye diğer küresel güçlerle çok yönlü ve denge temeline dayalı olarak ilişkilerini sürdürmeye devam etmelidir.

5 - Türkiye'nin AB üyeliği, Türk Cumhuriyetlerinden ve İslâm ülkelerinden kopma, İslâm ülkelerine karşı bir blokta yer alma anlamına da gelmez. AB üyesi olan bir Türkiye projesi, İslâm ülkeleriyle batı ülkelerinin diyalogunu kolaylaştıran ve dünya barışına daha iyi hizmet etme yollarını açan, yeni ve orijinal bir yapılanma olarak görülmelidir. Türkiye, İslâm ülkeleri arasında önemli bir konuma sahiptir. Türkiye'nin AB üyeliği, İslâm ülkeleri ile işbirliği yapılmasına, ilgili organlarda üstlendiği görev ve sorumluluklarını sürdürmesine engel değildir.

6 - AB üyeliği, Türkiye'yi başta yakın komşuları olmak üzere, diğer Afro-Avrasya ülkelerinden de uzak tutmamalıdır. Türkiye birleştirici bir ülke olmalıdır. Avrupalıların da Asyalıların da bize bakış açıları farklı olabilir. Her iki taraf da bizi biraz daha kendilerinden görmek isteyebilirler. Türkiye, tek başına Avrupa'nın veya Doğu'nun diğerine uzantısı değildir. Yolların kavşak noktasında yer alan ülkemiz, kıtalara eşit mesafede "merkez ülke" olmak zorundadır. Sahip olduğumuz medeniyet anlayışı; kıtaları, ırkları, ülkeleri ve milletleri birleştirme özelliğine sahiptir.

7 - Önümüzdeki yıllarda AB ile olan ilişkilerin daha çok iktisadî ve siyasî alanda gerçekleşeceği görülmektedir. Bu ilişkilerde hükümetler, uzun vadeli düşünmeli ve baskı altında olma psikolojisiyle ülke menfaatlerini olumsuz yönde etkileyecek politikaları kabullenmekten kaçınmalıdırlar. Milletimizin çoğunluğunun zihnine ve gönlüne yerleşmeyecek bir yaklaşım eğer oldu-bittiye getirilip kabul edilirse, bu karar tarihî bir hata olarak değerlendirilecektir. Böyle bir durumun ortaya çıkmasını engellemek için parlamentoya, siyasetin diğer unsurlarına ve sivil toplum örgütlerine önemli görevler düşmektedir. Sivil toplum örgütleri seslerini yükselttiği ölçüde hükümetler AB kurumlarından gelen baskılara daha kolay direnç gösterebileceklerdir. Tarihî hatalardan kaçınmak sadece hükümetlerin değil, tüm halkımızın ortak sorumluluğu olarak görülmelidir.

B. AB İLE EKONOMİK İLİŞKİLER

1 - MÜSİAD, Türkiye'nin AB üyeliğini tek başına ekonomik kalkınmada bir tür finansal kaldıraç mekanizması olarak görmez. Türkiye sadece zengin olmak için AB'ye girmek istememektedir. Ekonomik nedenler, tarihî, siyasî, hukukî, askerî ve toplumsal nedenler hep birlikte toplumumuzu etkilemiş ve sonuçta hükümet bu yönelim karşısında AB üyeliği yolundaki çalışmalarını ağırlıklı bir tercih haline getirmiştir. AB üyesi ülkeler de Türkiye'ye sadece "Pazar" kavramı çerçevesinde bakmamalıdır. Üyelik sürecinde Türkiye'nin sahip olduğu önemi her açıdan dikkate alan bir değerlendirme yaparak ilişkiyi "fakirlik", "zenginlik" nosyonunun ötesine taşımalıdır.

2 - MÜSİAD, halkımızın üyelikle birlikte elde etmeyi umduğu pek çok yararın yanında, genel olarak ekonomik durumlarını düzeltme beklentilerini de anlayışla karşılamaktadır. Ancak, dış destek hiçbir zaman tek başına yeterli olamaz. Bir ülkenin ekonomik, sosyal ve siyasî yönden iyileşmesi dış etkilere ziyade, toplumların kendi iç dinamikleriyle gerçekleştirilebilir. MÜSİAD, bu görüşü her zaman savunmaya devam edecektir.

3 - MÜSİAD, AB üyeliğini, "tümünden karşı" veya "tümünden yana" olma ikileminin dışında değerlendirir. Üyelik sürecinde ve üyelik sonrasında MÜSİAD'ın sergileyeceği tavır açık ve nettir. MÜSİAD tavrını; ilişkilerin sanayiye, istihdama, dış ticarete, tarım sektörüne ve ekonomik gelişmeye yapacağı katkıları değerlendirerek belirler. Bu katkılar olumlu olduğu ölçüde "yana" bir tavır takınacak ve ekonomimizi, toplumumuzu olumsuz yönde etkilediği ölçüde ise "karşı" bir tavır olarak sergileyecektir.

4 - MÜSİAD, Türkiye'nin AB'ye üye olan diğer ülkeler gibi, topluluk ortak havuzunda biriken destekleme paylarından hak ettiği payı tam olarak alması gerektiğini ve bunu talep etme hakkı olduğunu düşünür. AB, eğer "adalet" ve "hakkaniyet" nosyonuna sahipse, ülkeler arasındaki gelir dağılımı dengesizliğinin ortadan kaldırılması için Türkiye'ye yönelik uygulamalarında da bu yönde hareket etmelidir.

5 - Türkiye ile AB ülkelerinin ekonomik ve sosyal gelişme göstergeleri arasındaki açığı, büyütülecek bir olgu olarak görmüyoruz. Türk insanının dinamizmi, büyüme potansiyeli ve siyasî istikrarın devamlılığı ile bu farklılığın hızla kapatılacağına inanıyoruz.

6 - MÜSİAD üyeleri, müzakere süreci içinde ve sonrasında AB topluluğu ülkelerinin iş adamlarıyla olan ilişkilerini sürdürmeye devam edeceklerdir. Üyelerimizin sahip olduğu değerler, ticaret, iş evlilikleri, ortak yatırımlar gibi iş ilişkilerinin kurulmasına her bakımdan elverişlidir. MÜSİAD, AB'li iş adamlarının yaşam felsefelerine saygı duyar ve karşılığında aynı davranışı kendilerinden de bekler.

C. SOSYO-KÜLTÜREL İLİŞKİLER

1 - MÜSİAD farklı toplumsal, tarihî ve kültürel geçmişe sahip ülkelerden meydana gelen AB'ye üyelik oluşumu içinde, ülkemizin bir takım ekonomik, hukukî ve siyasî kazanımlar sağlayacağını düşünür. Fakat aynı zamanda bizim de onlara kendi değerlerimizle belirli katkılar yapacağımıza inanır.

2 - “Değerlerin üstünlüğü” kavramı görecelidir. Taraflar bu konuda gereksiz dayatmalar içinde bulunmamalıdır.

3 - MÜSİAD, toplumumuzun sahip olduğu değerlerin, bin dolarla ifade edilen gayri safi milli hasıla rakamlarıyla ölçülemeyeceğini düşünür. “Avrupa müktesebatı” adı altında toplanan “uluslar üstü” değerlerden söz edilmektedir. Söz konusu uluslar üstü değerler, tartışılmaz ve dokunulmaz bir özelliğe sahip değildir. MÜSİAD, bu değerlerin rasyonelliğini, haklılığını, farklı kültür ve değerlere sahip insanların hassasiyetlerini hesaba katıp katmadığını, tüm insanlar için eşit ve adil sonuçlar doğurup doğurmadığını araştıran ve sorgulayan bir yaklaşıma sahip olacaktır.

4 - Uzun vadede istemesek de, Türk toplumu ile Avrupa toplumları arasında belirli kültürel uyumsuzluk alanları ortaya çıkabilir. Bu gibi durumlarda, taraflar “farklılıklar içinde bir arada yaşama” kültürüne önem vermelidirler. Uyumsuzluk ortaya çıktığında AB topluluğu süper bir güç olarak baskı kuran değil, kültürel farklılıkları kabul eden bir yaklaşıma sahip olmalıdır.

5 - Eğer, Avrupa Birliği'ni gerçekten çoğulcu bir teşkilat olmaya zorlayamaz veya inandıramaz isek, kurulan ilişkiler yürümeyecektir. Sadece Türk halkıyla AB ülkelerinin ilişkileri değil, çoğulculuk olmadığından diğer üye ülkeler arasındaki ilişkiler de yürümeyecektir.

6 - MÜSİAD, insan hakları konusunun siyasî çıkarlara alet edilemeyecek kadar kutsal bir hak olduğuna inanır. AB, Türkiye’de insan haklarını savunurken sadece azınlıklar, dil konusu ve ruhban okulu gibi konularla ilgilenmemelidir. İnsan hakları konusunu bir bütün olarak görmeli fikir, ifade ve dinî hürriyetleri toplumumuzun tüm insanları için isteyen ve araştıran bir pozisyona sahip olmalıdır.

7 - AB, Türkiye’de inançlarına göre yaşamak isteyen insanların çektiği sıkıntıları görmek zorundadır. AB, okullarda ve diğer kamu kurumlarında dinî özgürlüklerin sınırlandırılmış olduğu gerçeğini görmezlikten gelemez. Başörtülü öğrencilerin eğitim kurumlarına alınmaması ve kamu işyerlerinde çalıştırılmaması uygulamaları devam etmektedir. İşyerlerinde ibadethane açılmasına ve çalışanların serbestçe Cuma namazına gitmelerine hâlâ resmî olarak izin verilmemektedir. İşyerlerinde oruç ibadetine yönelik yemek çıkarma düzenlemeleri yapılamamaktadır. Sonuçta bu gibi haklı taleplerin karşılanmasında yaşanan sorunlar, halkımızın büyük bir kısmını üzme devam etmektedir. Bu sorunlar görmezlikten gelinirse AB’ye girsek bile insanlarımız mutlu olamayacaklardır. MÜSİAD, ekonomik ve sosyal yaşamın ayrılmaz bir bütün olduğuna inanır.

D. İNSANLARIMIZI HAZIRLAMA

1 - MÜSİAD, AB ilişkileriyle ilgili olarak başta egemenliğin sınırlandırılması konusu olmak üzere, siyasî, ekonomik, hukukî ve sosyal alanlarda ne gibi durumlarla karşılaşacağımız konusunda insanlarımızın gerçek anlamda bilgilendirilmesi gerektiğini düşünür.

2 - İnsanlarımız, nasıl bir gelecekle karşı karşıya olduğunu bütün boyutlarıyla görmelidirler. İnsanlarımız bazı değerleri “zorunluluk” olarak kabul etmekle “benimsemek” arasında hangi tercihi yapacaklarına karar vermeli ve “ret edecekleri hususları” da önceden belirlemelidirler.

3 - AB üyeliği, toplumun belirli kesimleri için özgürlük alanlarını genişletirken, başka kesimler için bu alanları daraltıyorsa yapacağımız şey, sivil toplum kuruluşları altında teşkilatlanmak ve dünya kamuoyuna sesimizi daha güçlü olarak duyurmak olmalıdır.

4 - AB üyeliğini, “medeniyetlerin buluşma tecrübesi” olarak görmeliyiz. Yeni yetişen neslimize, kendimizi küçük gören bir psikolojiyle konuşmamalı, bin yıllık bir medeniyetin varisleri olduğumuzu vurgulamalıyız. Gençlerimize toplumsal bağlılık yaratmada kendi değerlerimizin önemini anlatmalı ve onları bu konuda eğitecek programlar oluşturmalıyız.

5 - Okullardaki ders kitaplarında AB üyeliğini “ideal bir menzile varma” anlayış ve felsefesi içinde değil, tarihi sürecin belirli bir aşaması olarak tanıtmalıyız.

E. AB KOMİSYONU'NUN İLERLEME RAPORU HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİMİZ

1 - Şartlı Müzakere Tavsiyesi. Avrupa Birliği Komisyonu, Türkiye ile ilgili toplam üç rapor hazırlamıştır. Bunlardan esas olanı, “Strateji Belgesi” adı da verilen İlerleme Raporudur. Bunun dışında Etki ve Tavsiye Raporları yazılmıştır. AB Komisyonu’nun 187 sayfa tutan Türkiye İlerleme Raporu 06 Ekim 2004 tarihinde yayımlanmış ve bu raporda “AB Komisyonu’nun tavsiye kararı çerçevesinde, AB Konseyi Türkiye’nin Kopenhag kriterlerini yerine getirdiğini kararlaştırırsa, AB bu ülke ile tam üyelik müzakerelerini başlatacaktır” ifadelerine yer verilmiştir. Fakat ilerleme raporu, müzakerelere başlansın görüşünü gölgede bırakacak ölçüde “ama”larla doldurularak müzakerelerin sonucunu belirsiz ve şüpheli hale getirmiştir. Raporda, Türkiye karşıtı lobiyi yumuşatmak amacıyla çok sayıda ‘ama’ların konulması halkımızda kuşku yaratan doğmasına yol açmıştır.

2 - Olumlu, fakat Türkiye aleyhine çifte standart ortaya koyan bir yaklaşım. MÜSİAD, AB Komisyonu’nun olumlu tavsiyede bulunmasını ve bu tavsiyeyi Konseyin kabul etmesi halinde ortaya çıkacak gelişmeleri, Türkiye’de siyasî ve ekonomik istikrarın devamı, demokratikleşme ve ekonomi alanındaki reformların sürdürülmesi ve yabancı yatırımların cezbedilmesi açısından olumlu gelişmeler olarak değerlendirmektedir. Bu raporla ve Konsey kararıyla yeni bir sürece girilecektir. Bununla birlikte, raporda yer alan birçok ama’lar Türkiye için tam üyeliğin hâlâ oldukça uzun bir yol olacağını göstermektedir. Rapor, AB’ye sonradan üye olan ül-

kelerin süreciyle mukayese edildiğinde, son derece yanlı ve Türkiye aleyhine çifte standart ortaya koyan bir yaklaşım içinde kaleme alınmıştır.

3 - Savunma refleksi. Komisyon raporu, bir savunma refleksi içinde hazırlanmıştır. AB, bu raporla Türkiye'nin üyeliği konusundaki isteksizliğini ortaya koymuş ve bu süreçten daha önce geçmiş diğer üye ülkelerle mukayese edildiğinde çifte standardını sürdürmeye devam etmiştir.

4 - Müzakere süresinin belirsizliği. Müzakerelerin başlaması, sürecin sonunun tahmin edilmesine imkan vermemektedir. Diğer ülkeler için uygulanan “makul bir süre” kavramı 3 ilâ 8 yıl arasındaki bir dönemi kapsarken Türkiye için çifte standart uygulanarak sürecin ucu açık bırakılmıştır. Tam üyelik, hâlâ oldukça uzun bir yol olarak görülmektedir.

5 - Görüşmelerin askıya alınma tehdidi. Rapor'da “ilerlemelerde aksama olması halinde müzakerelerin askıya alınabileceğinin” vurgulanması şartlı evet olarak değerlendirilmiştir. AB Komisyonu'nun önerisi ve Bakanlar Konseyi'nin nitelikli çoğunluk kararı ile müzakerelerin kesilebileceğini söylemek, AB'nin Türkiye'ye her istediğini yaptırmaya yönelik bir tür baskıdır.

6 - Serbest dolaşımın önlenmesiyle özel statü oluşturulmak istenmesi. Raporda, Avrupa hukukuna ve ortak pazara aykırı bir şekilde insanların serbest dolaşım ilkesinin önü kapatılmak istenmiştir. Serbest dolaşım hakkı olmayan üyelik, tam üyelik değildir. Sadece bu düşüncenin kabul edilmesi bile “özel statülü” üye olmaya kapıları açmak anlamına gelir. Müzakerelerde ikinci sınıf üyelik anlamına gelecek böylesine kalıcı bir istisna teklifi kesinlikle reddedilmelidir.

7- Azınlık kavramını genişletme çabası. Lozan Antlaşması'nda yalnızca Müslüman olmayan Yahudiler, Rumlar ve Ermeniler azınlık olarak

tanımlanmıştır. Avrupa ise, azınlık kavramını etnik gruplar için kullanmaktadır. Bu konuda AB'nin Türkiye şartlarını dikkate almadığı ve düşünce arka planının net olmadığı anlaşılmaktadır. Azınlık kavramının muhtevasını genişleterek Kürtler ve Alevileri de bu kavram kapsamında değerlendirmeye eğilimli olmaları bunun ispatıdır. Dışişleri Bakanımız, İlerleme Raporu'ndan, "azınlıklar" konusuna ilişkin ifadelerin çıkarıldığını bildirmekle birlikte, AB'nin düşünce arka planında bu konu varlığını sürdürmeye devam edecektir.

8 - AB'den Türkiye'ye malî yardım konusunda yetersiz ve belirsiz durum. AB Bakanlar Konseyi, Komisyonun tavsiyesini 17 Aralık 2004 tarihinde onaylarsa 2005 içinde tam üyelik müzakereleri başlayabilecektir. Ancak AB bütçesinin 2007'ye kadar belirlenmiş olduğu gerekçesiyle, Türkiye 2007'den önce AB'nin malî fonlarından ciddi miktarda bir destek alamayacaktır. AB, Türkiye'ye 1963-1996 yılları arasındaki 33 yılı kapsayan dönemde sadece 830 milyon ECU (bunun %91'i kredidir) tutarında malî destek sağlamıştır. Gümrük Birliğinin ilk beş yılı (1996-2000) için AB Türkiye'ye 2,5 milyar ECU malî destek vaat ettiği halde, o tarihten bugüne kadar Türkiye'ye sadece 1,3 milyar Euro aktarmıştır. AB desteği, 2006 yılında yıllık 500 milyon Euro'ya çıkarılacaktır. AB, önceki aday ülkelere malî yardım için gösterdiği cömertliği Türkiye'den esirgeyen bir yaklaşıma sahip olmuştur.

9 - Asker-sivil ilişkileri. Komisyon raporunda, hükümetin asker üzerindeki otoritesini arttırdığı ve askerî bütçenin Sayıştay kontrolüne alındığı belirtilmektedir. Bunun yanında MGK'nın yapısının değiştirildiği ve Genel Sekreterliğe sivil bir kişinin atandığı ifade edilmiştir. Ayrıca, askerî bütçe dışı fonların bütçeye alındığından, RTÜK ve YÖK'teki askerî üyelerin çıkarıldığından söz edilmiştir. Askerî mahkemelerde sivillerin yargılanması

na son verildiği değerlendirilmesi bir diğer olumlu gelişme olarak sunulmuştur. AB, bu olumlu gelişmelerin yanında bazı olumsuzlukları da dile getirmiştir. Örneğin, “askerin gayri resmî yollardan etkisini devam ettirdiği” eleştirisini yapmıştır.

10 - Yargı Bağımsızlığı. Komisyon raporuna göre; yargı bağımsızlığı güçlendirilmiş, DGM’ler kaldırılmış, uluslar arası anlaşmalar ve Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonları’nın iç hukuka üstünlüğü ilkesi Anayasaya konulmuştur. Bu olumlu gelişmelere değinirken devam eden olumsuzluklar da vurgulanmıştır. Bu çerçevede bazı yargı mensuplarının Türkiye’deki reformları hâlâ özgürlükleri kısıtlayıcı şekilde yorumladıklarından söz edilmiştir.

11 - Eğitim haklarına getirilen sınırlamaların vurgulanmasında yanlı tutum. Raporda ‘eğitim hakkı’nın kullanımındaki sınırlamalara dikkat çekilirken, özel olarak sadece Kürtçe eğitim konusuna ve Müslüman olmayan azınlıkların dini eğitim özgürlüğüne vurgu yapılmıştır. Başörtülü öğrencilerin dini inançları nedeniyle başlarını kapatmak zorunda olmalarını anlamak istememişler veya bu konuya yine duyarsız kalmışlardır. Ülkemizdeki Müslümanlar; dinî eğitim ve yaşam biçimi konusunda âdil bir uygulama istemektedirler. Öyle anlaşılmaktadır ki, bu konudaki beklentileri AB duymayacaktır. Meclis ve hükümet bu konuda gerçek çözüm makamı olduğunun farkında olmalıdır.

12 - Müslümanların dinî haklar sorununa duyarsızlık. Raporun; insan hakları, eğitim ve dinî haklarla ilgili bölümlerinde Müslüman halkımızın sıkıntı çektiği, başörtüsü, Cuma namazı, oruç ibadeti gibi konuların hiçbirisine yer verilmemiştir. Sivil toplum kuruluşlarımızın bu konudaki taleplerini ve sıkıntılarını daha güçlü bir şekilde dile getirmeleri, sempozyumlar, kongreler ve paneller düzenlemeleri gerekmektedir.

13 - Kültürel haklar. Komisyon raporu, Türkiye'nin Kürtçe, Arapça ve Boşnakça yayın gibi alanlarda önemli ilerlemeler kaydetmiş olmasına rağmen, kültürel hakların kullanımında, kültürel özelliklerin radyo ve TV aracılığıyla yayımlanmasında, eğitim verilmesinde önemli kısıtlamalar bulunduğunu ifade etmiştir. Öyle anlaşılmaktadır ki, önümüzdeki yıllarda ülkemizi ve yaşadığımız coğrafyamızı tanımakta ve tanımlamakta güçlük çekeceğiz. AB, kültürel haklar konusunda belirli bir temel ilkeyi koyup geçmemekte, adeta yeni bir varoluş süreci ortaya çıkarmaya çalışmaktadır. Raporunda Kürtler, Araplar ve Boşnakların dışında, diğer azınlıkların da kendi dillerinde yayın yapmaya ilgi duydukları vurgulanmıştır. AB elinde büyüteçle 'azınlık' aramakta veya yaratmakta ve bu azınlıkları kendi dilleriyle yayın yapmaları için gizli bir şekilde teşvik etmektedir.

14 - Kadınlara karşı şiddet uygulanması. Raporunda, kadınlara karşı şiddet uygulamasının ciddi bir sorun olarak devam ettiği vurgulanırken; başörtülü kadınların "kamu alanlarına" sokulmaması, işyerlerinde çalıştırılmaması "ekonomik ve sosyal özgürlükler" kapsamına girecek bir mesele olarak görülmemiştir. Başörtülü kadınlarımızın bazı üniversitelere ziyaretçi olarak bile girememeleri sosyal özgürlükle ilgili değil midir?

15 - Çocuk işçilerin çalıştırılması. Raporunda iş hayatında çocuk işçilerin çalıştırılması yine ciddi bir sorun olarak değerlendirilmiştir. Bu sorunun ortadan kaldırılması, Türkiye'nin hızla AB üyesi ülkesi olmasına ve adil bir paylaşım politikasının oluşturulmasına bağlıdır.

16 - Toplu pazarlık sorunu. Komisyon Türkiye'de toplu pazarlık sisteminin iyi çalışmadığını, sistemin üzerinde önemli sınırlamaların bulunduğunu, örgütlenme ve grev yapma konularının zayıf olduğunu, Avrupa Sosyal Sözleşmesi'nin 5. ve 6. maddelerinin halen kabul edilmediğini bildirmiştir. Bunun yanında 2000 yılında kurulan Ekonomik ve Sosyal Kon-

seyin sosyal diyalog konusunda kendisinden beklenenleri tam olarak gerçekleştiremediğini ifade etmiştir.

17 - Kıbrıs konusu. İlerleme raporunda, Türkiye'nin Kıbrıs cumhuriyetini Gümrük Birliği kapsamına almadığı belirtilmiş ve böyle bir beklenti olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca Türkiye'nin son yıllarda Kıbrıs'la ilgili olarak izlediği politika övülmüş, fakat Kıbrıs Türklerinin takındığı olumlu tuma ilişkin herhangi bir değerlendirme yapılmamıştır. Halbuki 24 Nisan 2004'de adada Annan Planı için yapılan referandumda Türk tarafı olumlu, Rum tarafı olumsuz karar verdiği halde, Kıbrıs Türk kesimine 259 milyon Euro tutarındaki yardım ve KKTC'nin direkt ticaret yapabilmesi hususundaki AB Tüzüğü'nün işlerlik kazanması Rum engeli bahane edilerek hâlâ çıkarılamamıştır.

18 - İşkence konusu. Raporda Türkiye'de artık sistematik bir şekilde işkence uygulaması bulunmadığını vurgulamakla birlikte, münferit vakalar halinde kötü muamelenin devam ettiği ve bazı işkence vakalarına rastlanıldığı bildirilmiştir. Bu tür uygulamaların bütünüyle ortadan kalkması için daha ileri adımlar atılmasına gerek olduğu ifade edilmiştir.

19 - Rüşvet konusu. İlerleme raporunda, Türkiye'nin OECD Rüşveti Önleme Sözleşmesi de dahil olmak üzere benzeri birçok sözleşmeye imza attığı, bozulma karşıtı yasalar çıkardığı ve ahlakî kurallar geliştirdiği, fakat bütün bu gelişmelere rağmen bozulmanın ekonomide kamu kurumlarında çok ciddi bir sorun olarak varlığını devam ettiği vurgulanmıştır.

20 - İfade özgürlüğü. Raporda ifade özgürlüğü konusunda bir takım iyileştirilmeler yapılmakla birlikte, hâlâ şiddet içermeyen görüşleri nedeniyle bazı kişilere dava açılabilirdiği konusuna değinilmiştir. Değişik kanun-

lara ait maddelerin hâkimler tarafından özgürlüğü kısıtlayıcı bir şekilde yorumlanabildiğine dikkat çekilmiştir.

21 - Nihâî karar. Türkiye ile tam üyelik müzakerelerinin başlaması hususundaki nihâî karar, AB üyesi ülke liderleri tarafından 17 Aralık 2004 tarihindeki AB Konseyi Zirve toplantısında verilecektir. AB üyesi ülke liderleri “müzakere sürecine başlanması” kararını vermeleri halinde, öncelikle 31 konu ele alınacaktır. Böyle bir durumda belki yeni bir süreç başlayacaktır, ancak bu aşamaya kadar izlenenler AB üyesi ülkelerin daha özgür, daha demokratik bir Avrupa yaratma idealinde, dinî inançlarına samimiyetle bağlı Müslümanların taleplerini çok fazla dikkate almayacaklarını göstermektedir. Bu dikkate almama olgusu devam ettiği sürece, Türkiye AB için hiçbir zaman tam hazır olmayacaktır.

MÜSİAD YAYINLARI

MÜSİAD Araştırma Raporları

- 1 - Orta Ölçekli İşletmeler ve Bürokrasi (Haziran 1993)
- 2 - KİT'lenme ve Özelleştirme (Ekim 1993)
- 3 - Özelleştirme Paneli (Ağustos 1993)
- 4 - Türkiye Ekonomisi 1994 (Ocak 1994)
- 5 - 2000'li Yıllara Doğru Türkiye'de Yerel Yönetimler (Mart 1994)
- 6 - Devletin Borç Krizi, İflas – 1999 (Aralık 1994)
 - * Yatırım ve İhracat Teşvikleri Paneli (Aralık 1993)
- 7 - Türkiye'de Tekstil Sektörünün Durumu (Ekim 1994)
- 8 - Economic Cooperation Among Islamic Countries (November 1994)
- 9 - İş Hayatında İslâm İnsanı (Aralık 1994)
- 10 - İslâm Ülkeleri Arasında Ekonomik İşbirliği (Aralık 1994)
 - * 21. Yüzyılda Türkiye'nin Hedefleri (Kasım 1994)
- 11 - Türkiye Ekonomisi 1995 (Ocak 1995)
- 12 - The Turkish Oconomy 1995 (July 1995)

- 13** - Türkiye Ekonomisi 1996 (Ocak 1996)
- 14** - 2000'li Yıllarda Türkiye'nin Enerji Politikası (Şubat 1996)
- 15** - GAP'ın Yıldızı Ş. urfa ve Tekstil-Der.-Hal.-Ayk. Mes. Ko. Gen. İst. Top. (Haziran 1996)
- 16** - Yatırım ve İhracat Teşvikleri (Temmuz 1996)
- 17** - The Turkish Economy 1996 (July 1996)
- 18** - Başbakan N. Erbakan'ın Doğu Asya Gezisi ve MÜSİAD'ın Bosna-Hersek Gezisi
 - * 21. Yüzyıla Girerken Dünyaya Yeni Bir Bakış (Kasım 1996)
 - * A New Perspective of the World at the Threshold of the 21. Century (Kasım 1996)
- 19** - Pamuk Birliği (Aralık 1996)
- 20** - MÜSİAD'ın Afrika ve İngiltere İş Gezileri Raporu (Ocak 1996)
- 21** - Türkiye Ekonomisi 1997 (Ocak 1997)
- 22** - Kıdem Tazminatı Fonu (Ekim 1997)
- 23** - The Turkish Economy 1997 (July 1997)
- 24** - ABD İş Gezisi Raporu (Temmuz 1997)
- 25** - Avusturya-Macaristan İş Gezisi Raporu (Kasım 1997)
- 26** - 3. International Business Forum-Country Profiles (Kasım 1997)
- 27** - Türkiye Ekonomisi 1998 (Ocak 1998)
- 28** - Yönetimde Bizim Boyut (Şubat 1998)

- 29 - Pakistan-Bangladeş-Sudan-Fransa Gezi Raporu (Nisan 1998)
- 30 - Yatırım ve İhracı Teşvik Unsurları Rehberi (Mayıs 1998)
- 31 - İhracatta AB Standartları ve Türkiye'nin Bu Standartlara Uyumu (Haziran 1998)
- 32 - Asya-Pasifik ve Ortadoğu Gezi Raporu (Ağustos 1998)
- * Vergi Kanunlarındaki Son Değişikliklerin Değerlendirilmesi
- * 30 Eylül 1998 Tarihinde Yapılacak Blokaj ve Mali Milat
- 33 - The Turkish Economy 1998 (Ağustos 1998)
- 34 - Türkiye Ekonomisi 1999 (Ocak 1999)
- 35 - The Turkish Economy 1999 (Eylül 1999)
- 36 - Türkiye Ekonomisi 2000 (şubat 2000)
- 37 - Anayasa Reformu ve Yönetimin Demokratikleşmesi (Nisan 2000)
- 38 - Türkiye Ekonomisi 2001 (Nisan 2001)
- 39 - Türkiye Ekonomisi 2002 (Mayıs 2002)
- 40 - Türkiye Ekonomisi 2003 (Haziran 2003)
- 41 - Organ. San. Böl./Sit. ve Serbest Bölę. Sorunları ve Çözüm Öneri. Sempz.(Ekim 2003)
- 42 - Aile şirketlerinde Yönetim ve Kurumsallaşma (**Yönetim Kitaplığı 2** – Kasım 2003)
- 43 - Geleceğin Lideri (**Yönetim Kitaplığı-1** – Ekim 2003)
- 44 - Hükümetin Performansı – Kasım 2002-Aralık 2003 (Aralık 2003)
- 45 - Hiper Rekabet Stratejileri (**Yönetim Kitaplığı-3** – Nisan 2004)
- 46 - Türkiye Ekonomisi 2004 (Mayıs 2004)
- 47 - The Turkish Economy 2004 (July 2004)
- 48 - The Outlook Of Turkish Economy (September 2004)
- 49 - İşletmelerde Yatırım Yönetimi (Ekim 2004)

MÜSİAD Cep Kitapları

- 1 - Türk Eximbank'ın İhracat Destek Programları (Haziran 1999)
- 2 - Rusya Ekonomisi ve Türk Müteşeb. İçin Rusya Pazarındaki İmkanlar
(Haziran 1999)
- 3 - AB'nde Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelere Destek Programları
(Temmuz 1999)
- 4 - ABD İş Gezisi Değerlendirmesi (Temmuz 1999)
- 5 - Yatırımlarda Devlet Yardımları Teşvik Tebliği (Ağustos 1999)
- 6 - 4447 Say. Yasayla SSK ve İş Kan. Yapılan Son Değişiklikler İle İşsizlik
Sig. Uygul. 4444 Say. Yasayla Vergi Kanunlarında Yapılan Son
Değişiklikler (Kasım 1999)
- 7 - Teşvikler – KOSGEB'in KOBİ'lere Destekleri (Temmuz 2000)
- 8 - Kuzey Afrika Pazarı (Temmuz 2000)
* İşadamlarına Kriz Dönemi Önerileri (Ocak 2001)
- 9 - MÜSİAD Ne Dedi? Ne Oldu? (Nisan 2001)
- 10 - İhracat ve Yatırımlarda Devlet Teşvikleri (Temmuz 2001)
- 11 - Hedef İhracat Pazarlarının Belirlenmesi (Şubat 2002)
- 12 - Üye Hizmetleri Rehberi (Nisan-Eylül 2002)

- 13** -AB ve Türkiye-AB İlişkilerinin Kronolojisi (Mart 2003)
- 14** -Türkiye-IMF İlişkilerinin Kronolojisi (Mart 2003)
- 15** -Rusya ve Çin İş Gezileri (Nisan 2003)
- 16** -Irak Ülke Raporu (Mart 2004)
- 17** -Düşük Enflasyonda İşletmeler İçin Yol Haritası (Temmuz 2004)
- 18** - AB İlerleme Raporu ve AB Müzakere Süreci Konusunda MÜSİAD'ın Görüşleri (Ekim 2004)

